

Arvoisa säilyttäjä

Tässä tiedotteessa 1/2006 esitellään uuden Elintarviketurvallisuusviraston käynnistämää siipikarjan herkästi leviäviä virustauteja kartoittavaa tutkimushanketta, johon Teitäkin kutsutaan mukaan. Sen jälkeen on vuorossa Tiina Tuovisen pohdintaa lintuinfluenssan sosioekonomisista vaikutuksista ja katsaus säilytysohjelman nykytilaan vuoden 2005 vuosiraporttien valossa. Lopuksi voitte tutustua Juha Kantasen poimintoihin MMM:n lintuinfluenssasivustolta.

Maatiaiskanaseminaari pidetään tänä vuonna Lieksassa Birgitta ja Erkki Kettusen isännöimällä Tyynelän tilalla. Tarkemmat tiedot seminaarista ja ajo-ohjeet löydätte sivuilta 9-11. Tervetuloa seminaariin! Nähdään Lieksassa!

Liesjärven Kansallispuisto Tammelassa täyttää tänä vuonna 50 vuotta. Korteniemen perinne-tilalla järjestetään 1.7 **Korteniemen maatiaiset – teemapäivä**. Katso ohjelma ja ajo-ohjeet tiedotteen lopusta.

Uusi elintarviketurvallisuusvirasto (EVIRA) on käynnistämässä tutkimushanketta, jolla pyritään selvittämään siipikarjan herkästi leviävien virustautien, kuten lintuinfluenssan ja Newcastlel taudin, levinneisyyttä ja leviämistä Suomen oloissa. Tutkimusprojektin tavoitteena on tuottaa uutta tietoa, jonka avulla voidaan entistä paremmin vastustaa siipikarjan tauteja Suomessa.

Maatiaiskanat muodostavat tutkimuksen kannalta mielenkiintoisen osa-alueen, koska niiden kasvatusta lattiakanaloissa ja ulkotiloissa poikkeaa suuresti tavanomaisesta siipikarjan kasvatuksesta. Lisäksi ne poikkeavat myös perimältään häkkikanaloiden asukeista, ja on mahdollista, että ne ovat säilyttäneet luontaista vastustuskykyään joitakin siipikarjan tauteja vastaan. Tutkija Heidi Rosengren EVIRA:sta kutsuu tämän tiedotteen kautta maatiaiskanalan säilyttäjiä osallistumaan tutkimukseen! Ilmoittautumislomake on sivulla 8. Käyttäkää tämä mahdollisuus hyväksenne, sillä tarkoitus on kerätä monipuolista tietoa, jonka avulla siipikarjan sairastumisia pystytään vähentämään ja ehkäisemään ennalta.

Lintuinfluenssan sosioekonomiset vaikutukset

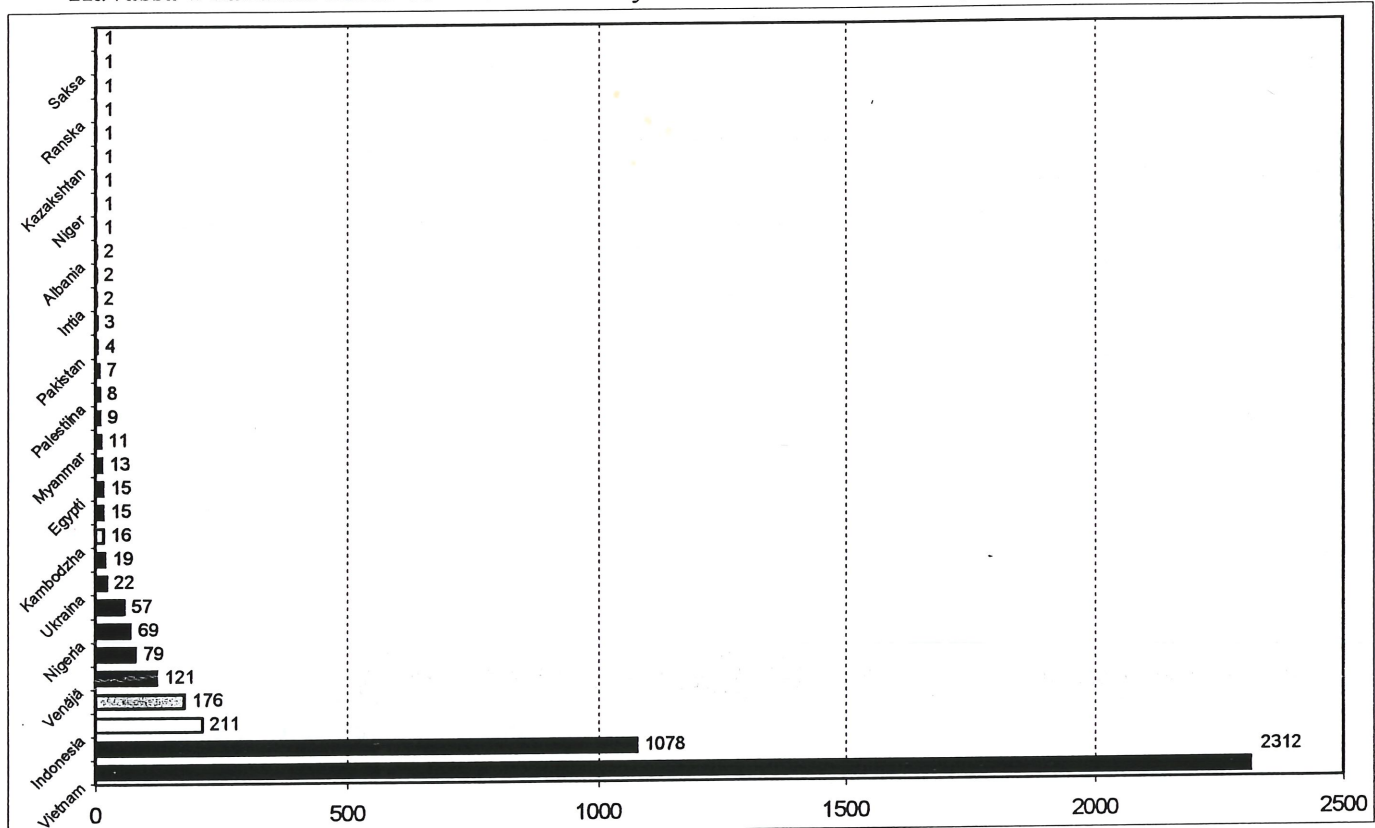
Tiina Tuovinen, MTT Biotekniikan ja elintarviketuotannon tutkimus

Tätä kirjoitettaessa on siipikarjan sisälläpitoaika jäljellä noin 2 viikkoa ja näyttää siltä, että tämän vuoden kevätmuuttoaallossa on Suomen osalta selvitty lintuinfluenssan osalta pelkällä säikähdyksellä. Siipikarjalihan ja munien kysyntä on Suomessa pysynyt lähes ennallaan.

Länsi-Euroopan lintuinfluenssahavainnot ovat olleet yksittäistapauksia. Siitä huolimatta Euroopassa siipikarjatuotteiden kysyntä on vähentynyt keskimäärin 11 % - eniten koko maailmassa!

Erot maittain vaihtelevat suuresti; Italiassa kysyntä on laskenut jopa 70 %, kun Ranskassa lasku on ollut 20 %. Tämä on johtanut siipikarjatuotteiden hintojen laskuun ja siipikarjatiloiilla työskentelevien palkkatyöläisten irtisanomisiin ja siipikarjatilallisten taloudellisiin vaikeuksiin. Kuitenkin Aasiassa, jossa on ollut valtaosa kliinisesti todetuista lintuinfluenssatapauksista, kysyntä on laskenut vain 2 %.

Kuvassa 1 nähdään lintuinfluenssaesiintymien määrä 10.05.2006 (Lähde FAO)

Kuva 1 Lintuinfluenssaesiintymät 10.5.2006 mennessä (kaikki valtiot)

Kuvasta 1 havaitaan, että Kaakkois-Aasian maat Vietnam (2312 esiintymää) ja Thaimaa (1078 esiintymää) ovat lintuinfluenssasta eniten kärsivät maat. Sosio-ekonomisten tekijöiden vaikutus korostuu kehitysmaissa, sillä kehitysmaissa takapihakanalat ovat tärkeä osa köyhän maaseutu- ja kaupunkiväestön elintarvikehuoltoon, ja tälle väestölle kananmunat ja siipi-karjanliha ovat erinomainen ja halpa proteiini-lähde.

Kananpito on myös tuottoisaa; pienellä alkupääomalla ja vaatimattomalla panostuksella saadaan hyvä tuotto myytävälle munille ja lihalle. Esimerkiksi Vietnamin maaseudun ja puolella kaupunkien talouksista on 'takapihakanaloja'. Lintuinfluenssan puhkeaminen laajamittaisine teurastuksineen vaikeuttaa miljoonien perheiden elämää kehitysmaissa, tekee heidät riippuvaisemmiksi ulkopuolisesta ruoka-avusta ja pahimmassa tapauksessa ajaa maaseudun ihmiset kaupunkien slummeihin.

Tästä syystä kotieläintutkimuksen eräs painopistealue lähivuosina on paremmin eläintauteja kestävä eläinaineksen kehittäminen. Virukset ovat vaikeampia hallita kuin bakteerit muun muassa siksi, että ne ovat erittäin muuntautumiskykyisiä. Kuitenkin ihmisten influenssa-epidemioiden on todettu sairastuttavan enemmän ja vakavammin nuoria ikäluokkia, joilla ei ole edellisistä influenssaepidemioiden saatua vastustuskykyä.

Säilytysohjelma vuosiraporttien valossa

Tiina Tuovinen, MTT Biotekniikka- ja elintarviketutkimus, Jokioinen

Säilyttäjiksi rekisteröityneitä oli vuoden 2005 lopussa 137, joista 17 oli uusia, vuonna 2005 rekisteröityneitä. Vuosiraporttia ei vaadittu kaikilta v. 2005 ohjelmaan liittyneiltä, joista raportin kuitenkin palautti 15 kasvattajaa, joten säilytysohjelmassamme oli vuoden 2005 lopussa mukana 135 kanankasvattajaa, joista säilyttäjiä 117, poikastuottajia 14 ja siitosmunien tuottajia 4. Säilyttäjistä viidellä ja poikastuottajista kolmella on kahta kanakantaa. Vuosiraportin palautti 124 ohjelmassa mukana olevaa. Kanojen ja kukkojen määrä oli viime vuonna 2942, lisäystä edellisvuodesta 5,8 %. Taulukossa 1 nähdään eri kanakantojen eläinmäärien kehitys, suhteellinen osuus (%) ja lisäys/vähennys vuoteen 2004 verrattuna.

Kanakanta	Kanat	Kukot	Yht.	Eläin-	
				Suht. määrä v. 2004	Muutos 2004-05%
ALHON L. PUN. ITÄSUOM.	392	104	496	16,9 %	511 -2,9 %
HORNIOLAINEN	406	76	482	16,4 %	273 76,6 %
HÄMÄLÄINEN	197	54	251	8,5 %	131 91,6 %
IITILÄINEN	98	26	124	4,2 %	101 22,8 %
ILMAJOKELAINEN	0	0	0	0,0 %	13 -100,0 %
JUSSILAN KANTA	40	5	45	1,5 %	41 9,8 %
KIURUVETINEN	68	24	92	3,1 %	120 -23,3 %
LINDELLIN KANA	24	8	32	1,1 %	25 28,0 %
MUU KANTA	26	5	31	1,1 %	45 -31,1 %
PIIKKIÖLÄINEN	550	158	708	24,1 %	751 -5,7 %
SAVITAIPALEEN KANA	533	91	624	21,2 %	747 -16,5 %
TYRNÄVÄLTÄ	42	15	57	1,9 %	24 137,5 %
YHT.	2376	566	2942	100,0 %	2782 5,8 %

Taulukko 1 Eläinmäärät 2005 ja eläinmäärien kehitys 2004-05

Ilmajokelaisen kanakannan ainoa säilyttäjä on vuonna 2005 lopettanut säilytystyön. Jos ei ilmajokista kantaa löydy mistään muualta, on ko. kanta ilmeisesti kuollut sukupuuttoon. Vanhat suosikit Savitaipaleen kana ja piikkiöläinen ovat edelleen menettäneet osuuksiaan horniolaisten, hämäläisten ja iittiläisten hyväksi.

Kanakanta	Munia /kana/pv	Muninta alkoi vk.	Kukkojen luonne	Kanojen luonne	Hautovia kanoja	Poikasia syntyi	Emo-Hautovia omin.kanoja	Kanoja YHT.
ALHON KANTA	0,5	24,1	1,4	1,4	79	708	1,1 20,2 %	392
HORNIOLAINEN	0,5	25,2	1,8	1,3	68	836	1,2 16,7 %	406
HÄMÄLÄINEN	0,7	20,0	1,3	1,3	18	1582	1,2 9,1 %	197
IITILÄINEN	0,4		1,5	1,5	22	146	1,3 22,4 %	98
JUSSILAN KANTA	0,6	21,0	1,3	1,3	2	39	1,0 5,0 %	40
KIURUVETINEN	0,5	18,0	1,3	1,3	16	87	1,0 23,5 %	68
LINDELLIN KANA	0,2	21,0	1,0	1,0	2	10	1,0 8,3 %	24
MUU KANTA	0,5		2,0	1,0	1	2	1,0 3,8 %	26
PIIKKIÖLÄINEN	0,5	24,7	1,5	1,5	23	790	1,3 4,2 %	550
SAVITAIPALEEN KANA	0,4	22,9	1,5	1,6	36	228	1,4 6,8 %	533
TYRNÄVÄLTÄ	0,8	24,0	2,0	1,5	5	50	1,0 41,7 %	12
KAIKKI YHT.	0,5	23,4	1,5	1,4	272	4478	1,2 11,6 %	2346

Taulukko 2 Kanojen hedelmällisyysominaisuudet 2005

Taulukkoon 2 on koottu tietoja säilytysohjelmassa mukana olevien eläinten hedelmällisyysominaisuuksista. Paras munija näyttää olevan tyrnäväläinen kana (0,8 munaa/kana/pv), mutta myös hämäläinen (0,7 munaa/kana/pv) ja Jussilan kana (0,6 munaa/kana/pv) ovat keskiarvoa parempia. Hämäläisen ja Jussilan kannan hyviä ominaisuuksia näyttää olevan myös aikainen sukukypsyysikä (20 ja 21 viikkoa) sekä kukkojen ja kanojen hyväluontoisuus (keskiarvo 1,3 asteikolla 1-5, jossa 1 tarkoittaa erinomaista ja 5 erittäin huonoa luonnetta), mutta alhaisin sukukypsyysikä (18 viikkoa) on kuitenkin ollut kiuruvetisellä kannalla. Kukkojen ja kanojen luonne on ollut kaikilla kannoilla erinomainen tai hyvä tai näiden kahden arvosanan välissä.

Keskimääräinen itse poikasensa hautovia kanoja on ollut 11,6% maatiaiskanparven kanoista. Tämä luku ei kuitenkaan vielä kerro maatiaiskan hautomiskyvyn säilymisestä, koska etenkin poikastuottajat joutuvat joka tapauksessa käyttämään konehaudontaa. Tyrnäväläisistä kanoista 41,7% on hautonut, ja kiuruvetisistä, iittiläisistä ja Alhon kannasta noin joka viides.

Kanakanta	Ei Lisätty	Haudotettu muualla	Kanan alla	Koneella	Kanan alla tai koneella	YHT.
ALHON L. PUN. ITÄSUOM.	4		16	4	1	25
HORNIOLAINEN	9		9	1	5	24
HÄMÄLÄINEN	3		2		2	7
IITILÄINEN			5		1	6
JUSSILAN KANTA	3		2			5
KIURUVETINEN	1		5		1	7
LINDELLIN KANA			1			1
MUU KANTA	1		1			2
PIIKKIÖLÄINEN	10		5	4	5	24
SAVITAIPALEEN KANA	12	1	7	2	1	23
TYRNÄVÄLTÄ	1		1			2
YHT.	44	1	54	11	16	126

Taulukko 3 Lisäystapa kannoittain

Kanan alla tapahtunut lisäys on vuonna 2005 ollut konehaudontaa yleisempää. Jussilan, Lindellin ja Tyrnäväläistä kantaa on haudottu vain kanan alla. Taulukko 3.

MMM:n määräykset siipikarjatilaille lintuinfluenssan torjumiseksi

Juha Kantanen, MTT Biotekniikka- ja elintarviketutkimus, Jokioinen

Lintuinfluenssa (H5N1) on lintujen virustauti. Se tarttuu huonosti ihmisiin tai muihin nisäkkäisiin. Suomesta ei ole löytynyt lintuinfluenssaa (H5N1) luonnonlinnuista tai siipikarjasta.

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut asetuksen toimenpiteistä lintuinfluenssan leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisten lintujen ja siipikarjan välillä. Asetus on voimassa 3.3.–31.5.2006. Tarvittaessa asetuksen voimassaoloa voidaan jatkaa, mitä ei kuitenkaan Suomen hyvän lintuinfluenssatilanteen vuoksi tehtäne.

Asetuksella määrätään siipikarja pidettäväksi sisätiloissa alueilla, jonne lintujen kevätmuuton yhteydessä kerääntyy runsaasti vesilintuja tai joissa siipikarjatuotantoa harjoitetaan runsaasti.

Varotoimien tarkoituksena on estää luonnonvaraisten lintujen ja siipikarjan väliset kosketukset, jotta muuttolintujen mukana mahdollisesti tuleva tautiriski pysyisi mahdollisimman pienenä. Vesilintujen on osoitettu levittävän influenssavirusta muita lintulajeja enemmän.

Sisälläpitovaatimus koskee kaikkia kotieläiminä pidettäviä lintuja, myös pelkästään omaan käyttöön pidettäviä kanoja ja luomutuotantoa harjoittavia tiloja.

HUOM: Sisälläpitovaatimus on siten koskenut myös maatiaiskanoja.

Riskialuekunnat, joita maa- ja metsätalousministeriön asetus koskee (linnut siis sisätiloissa):

Kaikki Ahvenanmaan läänin kunnat

1. *Etelä-Suomen läänistä seuraavat kunnat:* Anjalankoski, Artjärvi, Asikkala, Espoo, Hamina, Hanko, Helsinki, Hollola, Hyvinkää, Iitti, Inkoo, Jokioinen, Joutseno, Järvenpää, Karjaa, Kerava, Kirkkonummi, Kotka, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Loviisa, Nummi-Pusula, Orimattila, Parikkala, Pernaja, Pohja, Porvoo, Pukkila, Pyhtää, Rautjärvi, Ruotsinpyhtää, Sipoo, Siuntio, Taipalsaari, Tammela, Tammisaari, Tuusula, Vantaa, Vihti, Virolahti, Ylämaa
2. *Kaikki Länsi-Suomen läänin kunnat*
3. *Itä-Suomen läänistä seuraavat kunnat:* Ilomantsi, Juva, Kuopio, Lapinlahti, Lieksa, Liperi, Maaninka, Mikkeli, Outokumpu, Polvijärvi, Punkaharju, Puumala, Savonlinna, Siilinjärvi, Tohmajärvi
4. *Oulun läänistä seuraavat kunnat:* Haapavesi, Hailuoto, Haukipudas, Ii, Kalajoki, Kempele, Kuivaniemi, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu, Oulunsalo, Pyhäjoki, Raahe, Siikajoki, Tyrnävä, Vaala, Vuolijoki
5. *Lapin läänistä seuraavat kunnat:* Kemi, Kemijärvi, Keminmaa, Pelkosenniemi, Ranua, Salla, Savukoski, Simo, Tervola, Tornio

Tilojen suojaamiseksi on syytä noudattaa myös tautisulkuun kuuluvia toimenpiteitä:

1. *Eläinten osto*
Uusia eläimiä tilalle hankittaessa on huolehdittava, että tuonnit tapahtuvat lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Lisäsuojaa saa noudattamalla esim. Eläintautien Torjuntayhdistyksen (ETT ry) tuontivaatimuksia ja varmistamalla siitä, että ostetaan vain mahdollisimman terveitä eläimiä.
2. *Lintujen ja munien kuljetus*
Kuljetusvälineiden puhtaudesta ja desinfektiosta tulee huolehtia.
3. *Rehuhygieniasta huolehtiminen ja haittaeläinten torjunta*
Haittaeläinten kuten hiirien, pikkulintujen ja myyrien pääseminen eläintiloihin on estettävä. Samoin on suojattava haittaeläimiltä siipikarjan rehu ja juomavesi. Rehuja hankittaessa on varmistuttava rehun hyvästä laadusta.

Olen kiinnostunut saamaan lisätietoja alkavasta tutkimuksesta

Olen kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen

Yhteystietoni:

Nimi:

Lähiosoite:.....

Postinumero ja postitoimipaikka:.....

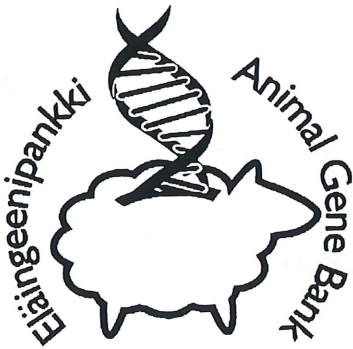
Puh.:

Sähköposti:

Kiitos tiedoistanne! Otamme Teihin yhteyttä!

Lähetä täytetty lomake osoitteella:

Heidi Rosengren
Riskinarvioinnin yksikkö
Mustialankatu 3
00790 Helsinki

Tervetuloa suomalaisen maatiaiskan säilyttämishojelman

Vuoden 2006 Kesäpäiville

29. - 30. heinäkuuta

Pohjois-Karjalaan

Lieksan Vuonislahdelle

Birgitta ja Erkki Kettusen Tyynelän Torpalle

Kesäpäivät vietetään "vapaan yhdessäolon merkeissä", ei pitkiä puuduttavia luentoja kuunnellen. Tutustutaan Tyynelän torppaan. Aloitetaan kesäpäivien vietto lauantaina 29.7. klo 12. Säilyttämishojelma kustantaa tulokahvit, rantakalan ja sunnuntain aamupalan. Savusaunailtaa varten pyydetään varamaan makkaraa sekä muuta purtavaa ja juomia.

Tyynelässä on yöpymismahdollisuus aitassa, tuvan lattialla ja teltassa noin 15 hengelle periaatteella "sopu sijaa antaa". Vuonislahdessa on majoitusmahdollisuuksia, esim. Kestikievari Herranniemi (013) 542 110, reception@herranniemi.com, www.herranniemi.com

ILMOITTAUTUMISET 15. heinäkuuta mennessä Kettusen Erkille tai Birgitalle (013) 541 149 (Soita pitkään!).
Osoite: Erkki ja Birgitta Kettunen, Tiensuuntie 85 B, 81720 Lieksa, puh. (013) 541 149

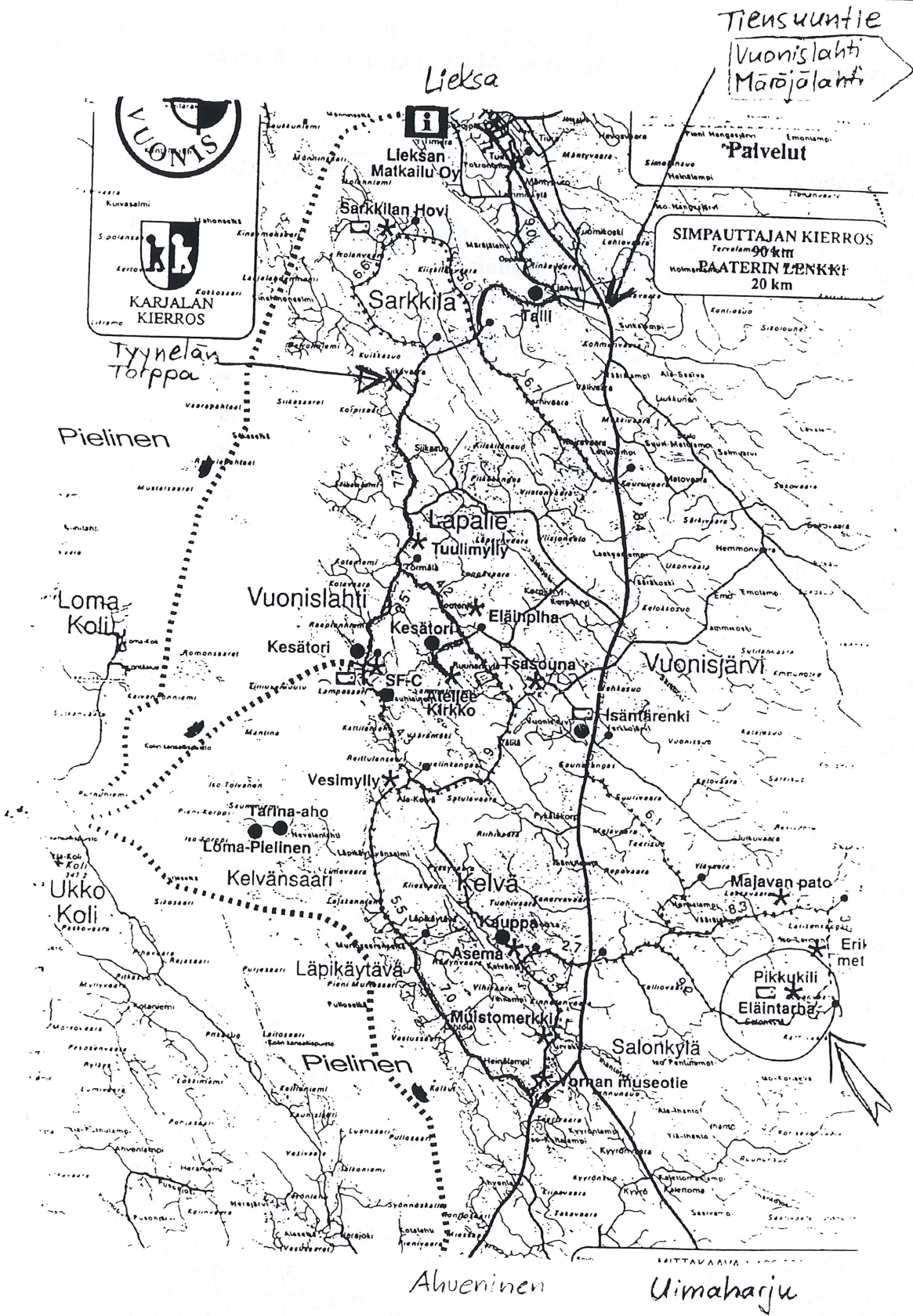
Ajo-ohjeet etelästä:

- 1) aja Joensuusta Kajaaniin päin valtatie 6:a ja käänny valtatie 73:lle Lieksaan
- 2) aja Lieksan suuntaan kunnes tien vieressä lukee "Lieksa 10 km"
- 3) käänny sitten levähdyspaikan jälkeen vasemmalle Tiensuuntielle (tienviitta Märajälahti, Vuonilahti),
- 4) aja Tiensuuntietä 8.5 km ja käänny sitten oikealle; tienhaarassa kolme postilaatikkoa ja keltainen lehtilaatikko)
- 5) aja koivukujaa pitkin naapurin pihan läpi kunnes tie päättyy. Olet perillä!

Ajo-ohjeet pohjoisesta:

- 1) aja Lieksan läpi ja vielä noin 10 km Joensuuhun päin valtatie 73:a,
- 2) käänny sitten levähdyspaikan jälkeen oikealle Tiensuuntielle (tienviitta Märajälahti, Vuonilahti),
- 3) aja Tiensuuntietä 8.5 km ja käänny sitten oikealle; tienhaarassa kolme postilaatikkoa ja keltainen lehtilaatikko)
- 4) aja koivukujaa pitkin naapurin pihan läpi kunnes tie päättyy. Olet perillä!

Ajo-ohjeet myös oheisessa kartassa.

LIESJÄRVEN KANSALLISPUISTOSSA KORTENIEMEN PERINNETILALLA on Maatiaisaiheinen tapahtumapäivä KORTENNIEMEN MAATIAISET 1. heinäkuuta 2006 alkaen klo 12

Liesjärven kansallispuisto sijaitsee Tammelan kunnassa Kanta-Hämeessä (2-tietä Forssasta Helsingin suuntaan 25 km).

Teema: Liesjärven kansallispuiston 50-vuotisjuhlavuoden tapahtuma, jossa esitellään maatiaiskasveja ja -eläimiä sekä kansallisia geenivaraohjelmia.

Aika ja paikka:

Lauantai 1.7.2006, klo 12-18. Osoite: Korteniementie 270 31350 Liesjärvi

Luennoitsijat:

- Kristiina Antonius-Klemola, MTT Jokioinen
aihe: Kasvigeenivaraohjelma ja Korteniemessä viljeltävät maatiais- ja muut viljelykasvit
- Juha Kantanen, MTT Jokioinen
aihe: Eläingeenivaraohjelma ja Korteniemen maatiaiseläimet
- Hannu Ormio, Metsähallitus
aihe: Metsähallituksen perinnetilatoiminnan periaatteet

Tavoite:

Tapahtumapäivän tavoitteena on esitellä kansalliset geenivaraohjelmat; kasvigeeni-varaohjelma ja eläingeenivaraohjelma, sekä lisätä kiinnostusta maatiaiseläinten ja -kasvien ylläpitoon. Tavoitteena on myös lisätä tietoa Metsähallituksen ylläpitämistä perinnetiloista.

Toteutustapa:

Korteniemen perinnetilan tehdään kävellen esittelykierroksia, joiden aikana asiantuntijat esittelevät sekä tilalla esiintyviä maatiaiskasveja ja -eläimiä että muita maatiaisia. Myös kansalliset geenivaraohjelmat esitellään kansantajuisesti. Osallistujilla on mahdollisuus esittää kysymyksiä. Korteniemen yli satavuotias savusauna on lämpimänä ja kaikkien vapaasti käytettävissä. Tuvan puolella on myynnissä ruispuuroa, pannukahvia ja kotitekoisia leivonnaisia.

Päivä alkaa klo 12 tervehdyssanoin, esitelmöitsijöiden ja päivän ohjelman esittelyllä (Annamari Ilola). Ensimmäiselle esittelykierrokselle pyritään lähtemään noin klo 12.15. Lisätietoja Annamari Ilola 0400-549 644 tai (03) 5363612, sähköposti hame@metsa.fi

LIESJÄRVEN KANSALLISPUISTO
50 V

